

Datum : 3 juli 2001
Aan : Studiegroep Begrotingsruimte

Effecten beperking collectief gefinancierde regelingen en lastenverlichting op arbeid op economische groei en budgettaire ruimte

1 Inleiding

In deze notitie wordt een indruk gegeven van de macro-economische effecten van twee maatregelen die tot doel hebben de aanbodkant van de economie te stimuleren. In de eerste variant worden de collectief gefinancierde regelingen beperkt, in de tweede worden de lasten op arbeid verlicht. Beide varianten zijn zo geschaald dat de potentiële groei over de periode 2003-2006 cumulatief 1% hoger komt te liggen ($\frac{1}{4}\%$ per jaar).¹

De uitkomsten van de berekeningen hebben een indicatief karakter en kunnen veranderen als een meer specifieke invulling aan de varianten gegeven wordt. Daarnaast zijn de uitkomsten met extra onzekerheid omgeven omdat de werkloosheid nu op het laagste punt sinds ligt sinds 1979, naar schatting 1% onder de evenwichtswerkloosheid. Het is niet duidelijk hoe groot de effectieve arbeidsreserve nog is en in hoeverre lastenverlichting of een daling van de replacement rate de werkloosheid nog verder kan doen dalen.

2 Beperking collectief gefinancierde regelingen

In de eerste variant worden de collectief gefinancierde regelingen beperkt. Dit is technisch vormgegeven door te veronderstellen dat via een pakket van maatregelen de instroom in de WAO in de periode 2003-2006 met 28 000 personen per jaar daalt. Ex ante levert dit in 2006 een besparing op de WAO uitkeringen op van 1½ mld. Het arbeidsaanbod stijgt gecumuleerd met 1½% in 2006. Omdat dit extra aanbod een lagere arbeidsproductiviteit heeft, hebben de maatregelen een drukkend effect op de macro arbeidsproductiviteit van ½%. De maatregelen

¹ In de varianten is aangenomen dat de premies van volks- en werknemersverzekeringen exogeen zijn, in plaats van lastendekkend. Inverdieneffecten bij de sociale fondsen leiden dus niet automatisch tot premiedaling.

doen de replacement rate dalen, hetgeen een drukkend effect heeft op de evenwichtswerkloosheid.² Daar staat tegenover dat door ruilvoetverlies de evenwichtswerkloosheid opwaarts beïnvloed wordt. Per saldo verandert de evenwichtswerkloosheid niet en stijgt het potentiële BBP met gecumuleerd 1% in de periode 2003-2006.

Vanwege vertragingen in de economische doorwerkingen, zal het totale effect op het BBP in 2006 nog niet bereikt zijn. Zo stijgt het feitelijke BBP in 2006 niet met de volle 1%, maar met ¼%. De overig ¾% extra BBP zal dus in de periode na 2006 worden gerealiseerd. Omdat de stijging van het feitelijke BBP ¼% achterblijft bij het potentiële BBP, daalt de output gap in de variant met ¾%. Het effect op het feitelijke BBP in 2006 komt voornamelijk tot stand doordat het extra arbeidsaanbod en de daling van de replacement rate een drukkend effect op de loonstijging hebben. Dit stimuleert de uitvoer en de investeringen.

Tabel 2.1 geeft enkele macro-economische indicatoren voor de feitelijke effecten en de potentiële effecten, d.w.z. na correctie voor de output gap.

Tabel 2.1 WAO variant

	gecumuleerde effecten in 2006	
	feitelijke effecten	potentiële effecten
BBP, in %	¼	1
Werkgelegenheid, in %	¾	1½
Uitkeringsvolume, dzd uitk. jaren	-60	-100
Budgettaire ruimte, in % BBP	¼	¾

De feitelijke mutatie van het uitkeringsvolume in 2006 bedraagt ongeveer 60 000 uitkeringsjaren vanwege de lagere instroom in de WAO. De reële inkomstengroei van de collectieve sector verandert weinig. De hogere werkgelegenheid en de lagere reële lonen compenseren elkaar ongeveer. Het beslag van de collectieve uitgaven op de budgettaire ruimte daalt. Dit komt vooral door de lagere sociale zekerheidsuitgaven vanwege de daling van de instroom in de WAO en een lagere reële aanpassing van de uitkeringshoogte. Per saldo ontstaat ¼% BBP extra ruimte in 2006. De potentiële budgettaire ruimte stijgt meer en wel met ¾% BBP. De potentiële groei van BBP en werkgelegenheid is hoger dan de feitelijke groei in 2006, waardoor de potentiële inkomsten en de budgettaire ruimte sterker toenemen. Omdat geen concrete invulling is gegeven aan de maatregelen, is niet aan te geven of en in welke mate er

² Het effect op de omvang van de daling van de replacement rate en evenwichtswerkloosheid hangt af van de specifieke invulling van de maatregelen. In deze berekening is aangenomen dat het effect van het totale pakket van maatregelen op de replacement rate, inclusief die in de volumesfeer, vergelijkbaar is met dat van een daling van de bruto WAO uitkering met 15%.

kosten aan verbonden zijn. De berekende extra budgettaire ruimte is daarom exclusief de eventuele budgettaire kosten van de maatregelen.

3 Lastenverlichting op arbeid

De lastenverlichting op arbeid is technisch vormgegeven via een extra arbeidskorting ter waarde van $3\frac{1}{4}$ mld euro, ongeveer 560 euro (maximaal) per werkende. De arbeidskorting verhoogt de potentiële groei langs drie kanalen. De lastenverlichting vermindert de wig, waardoor de evenwichtswerkloosheid daalt. Omdat alleen werkenden profiteren van de arbeidskorting, daalt de replacement rate, waardoor de evenwichtswerkloosheid nog verder daalt. Gecombineerd leiden deze twee effecten tot een daling van de evenwichtswerkloosheid met $\frac{1}{2}\%$. Omdat werken aantrekkelijker wordt, stijgt het arbeidsaanbod, en wel met $\frac{1}{2}\%$. Het potentiële BBP stijgt in totaal met 1%. De potentiële werkgelegenheid stijgt eveneens met 1%.

In deze variant is het 1% hogere BBP al in 2006 bereikt, zodat de output gap niet muteert. Ook de groei van de werkgelegenheid ligt in 2006 al op zijn potentiële waarde. De reden is dat de aanbodimpuls wordt gecombineerd met een forse vraagimpuls. De groei wordt in deze variant gedragen door een hogere groei van zowel de consumptie als de export. De consumptie stijgt door de lastenverlichting en de export door de loonmatiging die van de lastenverlichting en de daling van de replacement rate uitgaat. Tabel 3.1 geeft enkele macro-economische indicatoren voor de potentiële groei in deze variant.

Tabel 3.1 Arbeidskorting, potentiële effecten in 2006

BBP, in %	1
Werkgelegenheid, in %	1
Uitkeringsvolume, dzd. uitk. jaren	-30
Budgettaire ruimte, in % BBP	$-\frac{1}{4}$

De potentiële mutatie van het uitkeringsvolume bedraagt ongeveer 30 000 uitkeringsjaren in 2006 vanwege de lagere werkloosheid. De reële inkomstengroei van de collectieve sector is lager dan in het basispad. De belastingen stijgen weliswaar, maar dit weegt niet op tegen de daling van de premies. De kosten van de verhoging van de arbeidskorting komen namelijk voornamelijk ten laste van de premies volksverzekeringen. De collectieve uitgaven dalen door de lagere uitgaven voor de sociale zekerheid.

Zoals aangegeven kost de maatregel $3\frac{1}{4}$ mld, ongeveer $\frac{3}{4}\%$ BBP. Exclusief deze kosten resulteert dus een extra budgettaire ruimte van $\frac{1}{2}\%$ BBP, oftewel de inverdieneffecten van deze maatregel zijn $\frac{1}{2}\%$ BBP.